

ТАХАНЛЕРА ТЕМАНАШ

Кадыровс накъосталла ца ди. ГалгӀайчуьра батӀалхъажойн вежаралла террорхой ларарх

Каргин Иван

Гадужу-бутт 22, 2026

ГалгӀайчуьра ницкъахой, гайтаман сурт

Оьрсийчоьнан Лакхарчу кхело террорхойн лерина ГалгӀайчуьра батӀалхъажойн динан йукъаралла. Кеп-кепарчу хьесапашца, цу йукъахь ву 20 эзар стаг, бу царлахь баккхийн нах а, бераш а. Тхан редакцино къастийра, оцу сацамна бухахь хӀун ду а, вежараллин декъашхойх кхин дӀа хӀун хир ду а.

Суфийн шейхан Белхороев БатӀал-Хьаьжин тӀаьхьалонех хета шаьш батӀалхъажошна. ГалгӀайчоьх уггар а кьевлинчех а, Ӏаткъаме йолчех а йукъаралла

йу и. Цуьнан декъашхо хила йиш йу дуьненчу воллушехь, ткъа цхьана заманчохь шайна йукъара ваьлларг вуьйш Йедал дара церан.

БатІалхъажошна тІехь гІело йан йолийра 2010-гІа шо йуккъе даьллачу хенахь. 2016-чу шарахь республикерчу экстремизмаца кьийсам латточу центрان куьйгалхо Хамхоев Тимур лецира оцу вирдаца уьйрашкахь хиларна. Талламаш бина шо даьлча, вежарийн динан хьалханча Белхороев Султан даге лазар иккхина кхелхира. 2018-чу шарахь вийра цуьнан вешин кІант Белхароев ИбрехІим. Цунна дуьхьал бекхам беш вийра Москвахь гІалгІайн "Э" Центран керла куьйгалхо Эльджаркиев ИбрехІим а, цуьнан ваша а.

ХІетахь дуьйна батІалхъажой, шайлахь пачхьалкхаца йовзна махкара структураш а цхьаьна, бехкебан болийра кеп-кепарчу иттанашкахь бехкзуламан гІуллакхашкахула.

“ Советан заманара чекистийн "йазадаран ламастах" кхиъна норма йу и

2023-чу шарахь ФСБ-но шен террорхойн организацийн тептаре йазйира вирдан тІеман гара; 2024-чу шарахь цуьнан декъашхой буьйзира «Крокус Сити Холлехь» динчу тІелатарца а, Оьрсийчоьнан эскаран инарла-лейтенант Кириллов Игорь верца а,

ткъа ишта 2026-чу шеран аьхка «Кавказан Имарат» террорхойн организацица а.

Кху бІаьста батІалхъажойн керла хьалханчана, хьалхо «Цхьааллин Оьрсийчоь» партин цІарах ГІалгІайчоьнан парламентан депутат лаьттинчу, социалан страхованин Фондан куьйгаллехь хиллачу Белхороев Якъубна чохь даккха 10 шо хан кхайкхийра.

Важа, БатІал-Хьаьжин тІаьхьенех волу Белхороев Илес 2026-чу шеран аьхка велира, Польшехь лаьцна латточу заманчохь. 2014-чу шарера схьа дуьйна иза вехаш вара Украинехь, цигахь пачхьалкх Іалашйечу эскархойх дІа а кхеттера иза. Оцу тІехула Оьрсийчохь цунна дуьхьал айдина гІуллакх теллира, герзашца вовшахтоьхначу тобанахь а, террорхойн йукъараллехь а дакъалацарна бехке а вина. Иштта бехкевира иза Оьрсийчоьнан эскаран "сий дайъина" аьлла а. Белхороев ша винчу махкахь дІаволла везаш вара, амма цуьнан дакъа ницкъахоша дІадаьхьнера.

Ур-атталла Нохчийчоьнан куьйгалхочуьнца Кадыров Рамзанца йолчу уьйраша а гІо ца дира маьрша бисинчу батІалхъажошна. 2022-чу шарахь, рогІера йуха а вирдан декъашхой лецначул тІаьхьа, Кадыровс кхайкхам бира, царна гІортор йеш. Цул тІаьхьа республикера Украинана дуьхьал тІом бан хьажийра, дийцарехь, 31 стагах лаьтташ йолу БОБР (БатІалхъажойн сихачу гІоьнан дакъа).

Амма тӀаьххӀара Кадыровс хьахийна и тоба диъ шо гергга хьалха, ткъа тӀамехь дакъалацаро хӀинца а кӀелхӀара ца баьхна батӀалхӀажой террорхойн статусах. ХӀинца, йукъараллин куьйгалхошна а, декъашхошна а ахча латторна, церап урхалла дарна, йа кхин муьлхха а гӀо дина меттиг хаалахь, таӀзар диър долуш ду йаккхий хенаш йетташ, йа белла дӀабовллалц чохь йаккха хан тухуш.

Лакхарчу кхело дӀахьедина, цу тобано лелош дерг "терроризм йаржон а, иза бакъьйан а, цунна гӀортор йан а лерина ду", ткъа цуьнан декъашхоша зуламаш лелийна боху терроризмах а, низамехь йоцчу герзаца йолчу тобанехь дакъалацарх а лаьттачу артиклашкахула.

Талламан комитето охьадагардира батӀалхӀажой билггал стенна бехке беш бу. Полисхо Эльджаркиев ИбрехӀим а, инарла Кириллов Игорь вер а, «Крокусехь» дина теракт а доцург, цара Ичкерин дакъошлахь 2004-чу шарахь ГӀалгӀайчохь Йедалхойн белхахошна тӀелетарш а цхьана дина боху. Дуьйцург ду 2009-чу шарахь «Невский экспресс» цӀерпошт эккхийтар, талораш дар, стаг лачкъор, документашца харцо лелор а.

Пачхьалкхан ТАСС хаамийн агенталло тӀетоьхна ишта "Украинан герзахойн тобанашна гӀо дар", дуьненаюкӀарчу терроризмца уьйраш хилар а, Москван кӀоштахь а, Оьрсийчоьнан кхечу регионашкахь а зуламан Ӏаткъам баржор а, цхьа могӀа йаккхий объекташ шайн Ӏуналле эцар а. Дуьйцург ду шайна йукъахь мехала метталаш доккху меттигаш а йолуш, ишта долара тӀеман компаний у бохуш, шайлахь герзащца тоба вовшахтоха гӀортарна а.

| Ницкъахой кхеташ бац лелочух?

Тхан редакцица къамел дан реза хиллачу ГӀалгӀайчуьрчу хьостано билгалдоккху, батӀалхӀажой Евкуров Юнус-Бекан куьйга кӀел йолчу республикерчу Йедалан а, ницкъаллин а структурашна а йукъа интеграци йина хилар. Цуьнан куьйга кӀел вирдан декъашхой болчу хенахь, цхьана агӀор, ахча тӀедогӀура царна, шайн долахь тайп-тайпана бизнесаш а йолуш бара уьш, ишта гӀишлошъйарца йобзна бизнес а цхьана. Вукху агӀор, цара кхиндӀа а ийза а ца луш шайн зуламаш леладора, полисхошна а, прокурорашна а, ур-атталла суьдхошна а цхьана кхаььнаш а луш.

Цуьнца цхьаьна, билгалдоккху хьостано, берриг а батӀалхӀажой террорхой бу аьлла дӀакхайкхор бух боцуш хӀума ду. Цкъа делахь, йоллу вежараллина жовпалла тӀедожор ду и, ткъа царлахь доккха дакъа берхӀийтта шаре а довланза бераш ду. ШолгӀа делахь, талламехь тоьал тоьшаллаш ду, вирдан куьйгалхоша а, "тӀеман гарано" а лело гӀуллакхаш "мафих тера" ду аьлла талла. Вуьшта аьлча, зуламан йукъаралла вовшахтохаран хьокъехь долчу низамашца талла. Терроризман

Гуллакхаш аьлла харжам бар пайдeн ду царна, лаккхарчу федералан ницкъахошна оцу тIехула премеш кхочур ду, керла седарчий а лур ду, аьла хета хьастана.

Цо дийцарехь, цу Гуллакхо батIалхьажойн хьокъехь керла гайтаме Гуллакхаш ийдан тарло, амма царна массарна а тIаьхьабевр бу аьлла ца хета шен бохура цо, республикехь протесташ хиларна кхоьруш. И бохург ду, вирд довр цахилар, цу тIе цуьнан дуккха а декъашхой ГIалгIайчура дIабахана: цхьаберш Туркойчу, ткьа уггаре а Iаткъаме берш- Нохчийчу. Цул сов, вежаралла дIатаса сацам бинчунна хIинца а Iожаллин кхерам лаьтташ бу.

"Царех дукхахберш- цхьа моIарера миска кьинхьегамхой бу", - бохура къамелдечо.

**“ Цу гуллакхо
йукъайзор болчу 99,99%
нах кхеташ бац хуьлуш
долчух**

«Крокусехь» хиллачу терактех дерг аьлча, хьостано йукъара ца доккху, вежараллин декъашхоша концертан залехь тIелатар динчу нахана герз доьхкина хила тарлуш хилар. Амма, бохура цо, тамаш бу-кх, царна и герз стенна оьшуш хилла ГIалгIайчохь

болчу кхарна хууш хиллехь. Ичкерих уьш боьзна бохург а шеконе хета къамелхочунна, Iедалхоша сепаратизм лоручу Гуллакхца церан бала ца хилла, уьш шайн бизнес лелош, коррупци а, криминал а лелош лелла нах бу.

Оцу йукъанна къамелдечунна хетарехь, республикера хьал дIатен а тарло: нагахь санна низамехь доцуш герз чукхोьхьу некъаш ницкъахоша дIакъовлахь, нахана йукъахь герзаш а детташ, девнаш къестор а сацадайтахь.

Нохчийчоьнан урхалхо хIинца йукъагIуртур вуй-те царна, йа къайлах батIалхьажошна бовдуш гIо дийр дуй-те? Оцу хаттарна жоп дала ца хIоьттира редакцин хьаста, амма, бохура цо, вирд "кадыровхойн ГIалгIайчуьра пхоялгIа колонна йу".

Нохчийн историко Вачагаев Майрбека тидам тIебохуйту Кадыровн батIалхьажошца йолу йукъаметтигаш и вирд кхоьллинчуьнца йобзна хиларна. Нохчийчуьрчу ТIехьа-Мартанехь ур-атталла шейх Белхароев БатIал-Хьаьжин цIарах маьждиг а ду. Цуьнан сий деш цIе тиллина, Оьрсийчохь цхьаь бен доцу маьждиг ду и, бохура цо.

Амма цу альянсах пайда хуьлучул а, алсам проблемаш лаьттина Нохчийчоьнан урхалхочунна аьлла хета Вачагаевна. Цунна хетарехь, Кадыровн гIорттор оьшуш берш бара шайш батIалхьажой, цунна ца оьшура цаьргара хIуммаь а. Царех

цхъаберш, шаьш Соьлжа-Г'ала д'абоблхучу заманчохь цо т'етовжийла а хуьлуйтур йу, цо шаьш Г'алашдийр ду аьлла, оила йолуш дина х'ума дара.

Нохчийчоьнан куьйгалхо бат'алхъажойх террорхой алар д'адаккха г'уртур ву, Оьрсийчоьнан Г'едалша бина сацам нийса бац а бохуш, аьлла хета историкна,

"И сацам т'еобцуш хилларг кхеташ ца хилла, ша лелочух. И сацам бале бер болчарех 99,99% нах кхеташ бац хилларг х'ун ду, шаьш ц'еххъана оцу тохарна бухахь стенна нисделла а", - кхетадо Вачагаевс.

Иза а тешна ву, советан заманахь а санна, и вирд дуьсур ду аьлла: вежараллехь шаьш доцуш санна "кеп х'иттор йу цара", ткъа цара лелориг а мел а къайлах хир ду.

Бат'алхъажоша Украинан эскарна "г'ло" дина бохучух лаьцна коментари йеш, историко д'ахъедо, шена хууш цхъа а цу тайпа г'уллакх хааделла дац аьлла. Украинан герзахойн ницкъашкахь т'ом бечу г'алг'айх цхъаммо а аьлла дац, ша цу вирдца уьйр йолуш ву аьлла. Цул сов, тамаш бу-кх, йукъараллин декъашхойх цхъаь украинхойн дакъошлахь т'аме г'уриг хиларх, вукху аг'ор шайна дуьхьал т'ом беш шайн вирдера "БРБР-н" декъашхой хир буйла а хууш.

"Иза хиллане а хила йиш йоцург ду", - дерзийра къамелхочо ша дуьйцург.

Къилбаседа Кавказан експерто, д'айохийначу «Мемориал» организацин кхеташонан куьйгалхо хиллачу бакъонашларьйархочо Черкасов Александра а билгалдоккху, бат'алхъажой террорхой бу аьлла, д'акхайкхийначу официалан версица харцонаш хилар. Къаьсттина, бохура цо, цара радикалан исламисташца, «Кавказан Имаратца», йа «Крокусна» т'елеттачу даишан т'емалошца йукъарлонаш лелийна бахар.

Бакъонашларйархочо дийцарехь, Къилбаседа Кавказехь герзаца йолчу къайленан радикалан лидерша а, Кавказан Имарат (т'аьхьо «Исламан пачхьалкх» гаранаш) кхоьллинчара а, Йуккьерчу Азин ДАИИШ-ан гаранан (Хорасан Вилает) декъашхоша а шаьш "Пайхамаран а, Пайхамаран а заманан ц'ена исламан" аг'ончаш лору. Цара йухатобхна цул т'аьхъа "т'етобхна кепаш", шайна йукъахь шейх Белхороев Бат'ал-Хъаьжин мурдаша д'акхайкхош йолу суфизм а йолуш. Цундела церан цхъаьнаболхбар – хуьлийла иза «Крокус» теракт кечъеш, йа 2004-чу шарахь Г'алг'айчоьнна т'елатар деш – каноникан аг'ор хъаьжча абсурд йу, х'унда аьлча цу кепара цхъаьна болх беш хилча, бухера дуьйна тешам хила беза царан йукъахь.

"2004-чу шеран мангал-беттан 22-чу дийнан хиламашка хъаьжча, цигахь Г'алг'айчуьра ламастин бусалба йукъараллица уьйраш хиларх лар а йац, - бохура

Черкасовс.- ХІетахь Басаев Шемил вара, амма йацара цу хенахь «Кавказан Имарат», йанне а йацара «Исламан пачхьалкх» а. 1990-чу шерашкара схьа дуьйна батІалхъажойн цаьрца уьйраш хилла ма бохий кьайлахчу сервисийн а, Талламан комитетан а, прокуратурин а йоазанашка хьаьжча. Радикализацигахьа бирзинчу гІалгІашна тІетоьвжира Басаев. Кхерамзаллин сервисаша хІинца постфактумехь батІалхъажой дІатоьхна цу тІелатарх а, 2007-чу шарахь «Имарат» кхолларх а. Тоххара а ишта "бустамаш бохуш, йоруш, тоьгуш говзаллица" цара кхиаме пайдаоьцура "украинхойн лар" йу бохуш, верси кхуллуш, цул тІаьхьа «Крокусехь» батІалхъажойн вирдера декъашхоша дакьалаьцна а бохуш. Шаьш толлуш долу гІуллакх мехала хилийта гІерташ, иза кхечу даккхийчу гІуллакхашца а дузуш, шайггара даим а санна дуьхьалдохуш гІуллакхаш ду. ХІинца хІара норма ма йуй, Советан заманара чекистийн а, НКВД-н а, ГБ-н а "йозанан ламастах" кхиьна йолу.

Бакьонашларйархочо билгалдоккху, 2000-чу шерашкахь батІалхъажойн дукха дика йукьарлонаш дара меттигерчу ницкьахошца, ишта «Э» Центрца а. И гергарло 2010-чу шаре схьадеара цара. Вирдан агІончаш шайн хаза дуьне дууш Іаш бара, гонаха долчуьнца бала а боцуш, Іедалхоша шайн терго йаллалц..

2000-гІа шерийн чакхенехь ГІалгІайчовнан муфтийтна а, ламастийн суфийн йукьараллашна а, махкарчу лакхарчу Іедална – Евкуров Юнус-Бекна, йукьахь хьал талха доладелира. Ткьа Эльджаркиев виэрца, кьайлахчу сервисаша вирдана дуьхьал шайна марзйелла кепаш йаха йолийра. ХІинца седарчашна а, даржашна а тІаьхьабевлла.

"Низамехь йац аьлла дІакхайкхийна йоллу батІалхъажойн йукьаралла Лакхарчу кхелан сацамца. И бахьана долуш хІинца вовшахкхетта ламазаш деш лацахь а, жоьпалле ийзор бу. Ишта ма нисделира «[Иеговн Тешаш](#)» экстремисташ, ткьа 2003-чу шарахь «[Хиз бут-ТахІрир](#)» террорхой бу аьлла дІакхайкхорца а, масала. Ишта логика а, регламент а йу "ницкьахойн" белхан. Шайн динца догІу Іадаташ леладо аьлла, йаккхий йукьараллашна тІаьхьабийларо, ницкьбар кхин тІе а чІагІдо. И гойту тІаьхьарчу ткье итт шерашкахь Оьрсийчовнан зеделлачо. Амма йа Талламан комитето а, йа ФСБ-но а оцу "школехь" дешначух тера дац", - кхиндІа а дуьйцура Черкасовс.

Кьамелдечо билгалдоккху, Лакхарчу кхелан сацамо радикализаци йан тарло батІалхъажойн юкьараллина, иза "хьалха стенна бехкейинехь а", исламан радикализм лелийна аьлла, хаайелла йацра. Амма цуьнца цхьаннан а бала боцчух тера ду.

"Вай марзделла массо а хІумана Кремль а, цуьнан зуламе планаш а бехкейан. Советан заманарчу кехаташца болх бина зеделларг хиларна вай кхеташ ду, иза "Москван логика" йоций, йа логика а йац иза. Кремлехь берш ламанан лакхенехь

бисина, дуьненан паччахьаллин Іалашонаш луьстуш, политикан директиваш араховцуш, "сигналасца урхалла деш". И сигналас а, директиваш а каннибалистийн хила тарло, амма политикан пейзажо эххар а лахарчу гІате а йерзош. Цигахь лакхара паччахьалла деш йу низам кхочушдархойн абсурде логико, погонаш лелочу бюрократаша а, моґларерчу нехан духар лелочара а. Изза ма дара коллективизацин а, Йоккхачу Терроран а, халкъаш махках даьхначу а муьрашкахь а. Цара дукха чІогІа къахийгира, шайна тІедиллинчул а алсамдуьйлуш, хІунда аьлча и догІуш дара повесткица, куьйгалхоша хестабора, даржехь лакхабуьйлура. Вайна гуш ма-хиллара, и заманаш йуха йаькхина: Лакхарчу кхело бечу сацамийн тІаьхьалонаш хьаькамийн коьрташ чу ца йаькхинчух тера ду",- дерзйира бакьонашларйархочо.

- Шайн тІеман гара террорхойн ларарна дуьхьал батІалхьажоша чуделла арз листа дуьхьало йар [тІечІагІдира](#) гІадужу-беттан 20-чохь Москва гІалин кхело.
- Кьилбаседа Кавказехь 2026-гІа карадеачхьана теракташ кечйарна, терроримзана ахча латторна, цунна пропаганда йарна, иза бакьйарна 260 стаг лаьцна. Царех дукхахберш [20 шаре бевлла а бац](#), бу царлахь кхиазхой а цхьана. Цунах лаьцна дІахьедира ФСБ-н директоро Бортников Александра.
- Пачхьалкхана а, бахархошна а дуьхьал зуламаш дина олий, Оьрсийчохь кест-кеста бежебо кхиазхрй. Оцу гІуллакхех лаьцна хаамбо бакьоларйаран органаша а, кхайлахчу сервисаша а. Дукха меттигашкахь, цхьана а кепара тоьшаллаш ца далаш, дІахьедо, лецнарш "Украинерчу кураторийн Іалашонаш" кхочушйеш бара олий. Тхан редакцино къамел динчу бакьонашларйархоша дийцарехь, дукха хьолахь кхиазхошна [тІаьхьабуьйлу, ницкъахоша шайгара провокацеш](#) а лелайой.
- Социалан-экономикан гайтамашца бовзуьйтуш хІоттийначу рейтингехь Кьилбаседа Кавказ сих-сиха [тІаьхьарчу моґларшкахь](#) нисло. Тхан редакцино къастийра, и регонаш аутсайдерш стенна йуьсу а, адамийн дахарна цо мел Іаткъам бо а.

Керланаш